

ПІДЛЕТЕЙЧУК Петро

“за спалену хату, –
за зрубаний сад...”

(спогади з історії
визвольних змагань)

«Лисаний Камінь»

Косів
2009

Підлетьчук П.А.

П 32 **“За спалену хату, за зрубаний сад...”** (спогади з історії визвольних змагань). – Косів: Писаний Камінь, 2009 – 60 с.

Безупинно летять роки і все даліше віддаляють нас від тих подій, від часу важкої боротьби нашого народу проти окупантів різних мастей. На сторінках книжки спогадів “За спалену хату, за зрубаний сад...” автор розповідає про епізоди боротьби, про тих людей, які поклали своє життя на вівтар свободи, щоб пам’ять про них не згасала у віках, щоб грядущі покоління наслідували їхню героїку, яка золотими буквами написана на сторінках історії споконвічної боротьби нашого народу за свою незалежність.

ББК 63.3 (4УКР) 62

© П.А. Підлетьчук, 2009

© Видавництво

«Писаний Камінь», 2009

ПРОЛОГ

*Всім тим, що з крісами стояли,
На полі бою, чи в лісах.
Всім тим, які страху немали,
Хатини рідні покидали
За Україну у бій ішли..!!*

О. Терпецька (Австралія).

Далеко позаду буремні роки визвольних змагань. Важкі роки, важкої боротьби нашого народу за свободу і незалежність з окупантами різних мастей.

Тисячі юнаків і дівчат влилися в ряди Української Повстанської Армії, щоб зі зброєю в руках стати на захист рідної землі. Та не всі вони повернулися з полів битв, і не кожного дочекалася рідня.

Лише похилені хрести видніються здаля й стогін криївок чути по дібровах.

Юначе й юнко!

Проходячи мимо цих похилених хрестів, зупинись! Уклонись... Віддай шану твоїм ровесникам, бо вони чесно склали свої голови за свободу рідного краю.

У цих спогадах піде мова про багатьох наших краян, які в роки визвольних змагань чесно виконали свій обов'язок громадянина. Не ділились на партії, на конфесії. Для них були один Бог і одна Україна.

«...Бо в тілі тим царем був Дух. Творець зусиль за Царство Волі, який стопив народ в обух розбити мури стін неволі.

*Бо в тілі тім вогонь палав,
Як прапор нації крилатий,
Як заграва минулих слав,
Як символ боргу і розплати.»*

(Богдан Бора).

«Рани»

Вісник обласного товариства

«Меморіал», №35.

Летять роки безперестану і все даліше віддаляють нас від тих буремних подій визвольної боротьби українського народу за свою незалежність, за волю. Тільки пам'ять невмируща переносить нас в ті трагічні часи.

Де є ще така земля, покрита могилами і хрестами, які, немов німі свідки, нагадують нам про тих, що не здавалися живими, що пішли у бій за правду, за Державу.

*... Вони – герої,
Істинні сини,
Що смерть стрічали
Тут на кожнім кроці?
А ворог ще питає:
«Хто вони
І на чийому воювали
Боці?!»*

*Ех ви, люді,
Вподібнені до бліх,
Вчорашня тлінь
Із мріями чужими.
Остання куля
Обривала їх, –
Повстанці не
Здавалися живими.*

(Володимир Вихруц)

«Вісник меморіалу», №28.

«ЗЕНА»

*«Вишня», «Зена» –
Михлюк Олена (1926-1950р).
районний провідник українського
Червоного Хреста.*

На Косівщині, в с. Рожнові на присілку «Підгора», жив Михлюк Тимофій, і була у нього донька Олена – життєрадісна, привітна, а часом і строга.

І віддав її батько до Коломийської гімназії. І там вона поступила до Організації Українських націоналістів.

Юна, національно свідома, Олена Михлюк в 1943 році перейшла на нелегальне становище. Працювала спочатку в районному проводі, пізніше в окружному проводі Коломийської Округи.

Виконувала функції друкарки, медичної сестри, а потім окружного провідника Українського Червоного Хреста.

Нелегка була ця праця. Нічні переходи, бої, криївки. А вона молода і юна.. Та Оленка, ні вже не Оленка, а «Зена», (так її звали в підпіллі) стала мужньою, відважною патріоткою. Із зброєю за плечима, вона долала разом з вояками УПА важкі марші, які проходили постійно з боями.

Були поранені, потрібні були ліки, бинти. І це покладалось на «Зену». Можна було побачити тендітну дівчину з кошелюком, де була книжка з пістолетом, яка прямувала до Рожнова до лікаря Дольницького, до Коломиї, до Косова до доктора Хомина, якого вона приводила до криївок, де він робив операції пораненим воякам і командирам УПА.

Про це відомий агент КГБ «Кордуб» доповів органам, і доктор Хомин був арештований, засуджений на 10 років і відправлений до Норильського гулагу. Останню зиму «Зена» зимувала в Хімчині. Тут в цьому селі в криївці в урочищі. Папічина перебували провідник Коломийської Округи «Борис» і провідник Буковини «Сталь» (Савчак Василь – Станіслав). Весною 1950 року провідник «Борис» (Легкий Григорій, Тернопільщина) і «Сталь» відійшли в терени Округи, а «Зена» залишалась в Криївці, де лежав поранений заступник «Бориса» – «Гайворон» – Гураль Іван Ол. з Тернопілля.

І настав той день 11.07. 1950 року, коли знову раз «Зена» пішла до Косова за ліками в супроводі Стефура-

ка Дмитра, хлопця з с. Хімчина. Там в вербовецькій дубині їх перестріла група ендебистів, зупинила «Зену» і Дмитра.

Вимагали документи. Дмитро почав тікати. Стріляли, поранили в руку та йому вдалося сховатися. А через місяць загинув в бою разом з іншими вояками.

А «Зена», яку обступили енкаведисти, вийняла з книжки пістолет – і пролунав фатальний вистріл, стрепенулися дуби, прокотилося ехо над вербовецькою дубиною... і молода юна дівчина опустилася на землю...

Живою не здалася. Тіло забрали і невідомо, де поділи.

І нехай ця розповідь буде ще однією пелюсткою в вінку слави «Зени».

*Працівники УЧХ
(Український червоний
хрест) Коломийщини
зліва:
«Зена» Михлюк Олена і
Тиса – Яворська Меланія
з Печеніжина – 1947р.*

*Група жителів с. Рожнів на чолі з сільським головою
Ропарем Василем Васильовичем на місці загибелі «Зени»
17 серпня 2003 рік. Вербовецька дубина.*

ЗУСТРІЧ З КАТОМ

Багато дівчат попадали живими в руки кедебистів. Там в тюремних застінках їх піддавали нелюдським тортурам , жорстоким катуванням. А тих, хто виживав, засилали до сибірських Гулагів на каторжну працю. Ватні штани, куфайка і тачка була єдиною «радістю» каторжанок.

*Мы их не стреляли,
Мы их убивали просто так, обушком.*

Щоденно, як тільки приходив з обіду, цей кат випивав пляшку горілки, не роздягаючись, завальювався в

ліжко і хропів. Так розповідає Богдан Савка, який мав нагоду з ним спілкуватись. «Якось добре випивши, він розповів про вбивство дівчини, що постійно стоїть йому перед очима», — продовжує Б. Савка.

— Убивать научился еще, в заградодряде под Сталинградом, расстреливая разных солдат. Своих жалко было. А здесь, в Станиславе, убивали бандеровцов, этих не жалко было.

Однажды в тюрьму привезли молодую красивую девушку. Поймали стерво бандеровское когда, отстреливаясь, уложила полвзвода наших солдат. Расстреляв все патроны из автомата, хотела взорваться гранатой, но граната не сработала. Взяли живой. Как мы её только не мучили: сначала били телефонными плетками, вся кожа на пальцах рук полопалась, когда прижимали дверью, за волосы подвешивали и так держали пока не теряла сознание, кололи грудь. Отливали водой и только поднималась на ноги плювала кровью нам в лицо. Тройка осудила её на смерть. Исполнить приговор над этой девкой поручено мне».

— Невже ніхто не просився? — запитав Б. Савка.

— Нет. Побитые, порой поломанные, они шли, крестились, молились, пели гимн, кричали «Слава Украине», но не просились.

Перед тем, как убить, хотели строем изнасиловать ее. Рвалась, падало, кусалась но не далась. И я повел её, по коридору убивать. Она поняла, куда я её веду, крикнула: «Прощайте, брати! Дзвінка йде на смерть».

— І що ж далі було? — спитав Б. Савка.

— А что дальше? Как только она ступила на канализационную решетку, с рукава я высунул обушок и сильно ударил её.

Скрутилась сердешна на коліна від удару, опустилась на руки, але не впала.

Тоді кат ногою притиснув її до бетону і став бити по голові обушком, поки не вискочив мозок.

— Ну, а далі що? — спитав Б. Савка.

— Я вытер оббрызганные кровью и мозгами сапоги, нагнувшись, перевернул её, чтоб снять наручники, и увидел её открытие глаза, что как-то особенно на меня смотрели. До сих пор вижу эти глаза. Скажи, как мне избавиться от неё? Днем и ночью преследует меня.

Сп'янілий кат, не роздягаючись, повалився на ліжко і захропів. А Б. Савка поклявся розказати про цю героїчну дівчину, щоб діти й онуки пам'ятали про неї.

Ця світлина знайдена серед архівних документів «Невідома». На зворотній стороні написано: «Найдорожчій моїй матусі від дочки Ірини». 10.XI. 1952 р. місто Щербаков

Іванюк Онуфрій «Шпак»,
комендант боївки с. Спас
1912 р. – 1948р.

Андрійчук Василь «Сагайдачний»,
кущовий провідник, с. Рожнів

Бешлей Володимир
«Ігор», с. Хімчин.
1928р – 1951р.
Загинув в с. Рожнові
разом з «Сагайдачним»

*Петро Цицак «Рубан». Реферант окружної пропаганди.
1945р. був поранений і арештований.
Петро Цицак з дружиною Марією і синами
біля могили друга. Караганда 1971 р.*

*Василь Кифорук. 1922 р.
с. Рожнів, стрілець боївки.
Учитель*

*«Сизий» – Радиш Степан
(28. VI. 1924 – 27. X. 1946)
с. Рожнів, окружна пропаганда.
Загинув у с. Спасі*

*Кондрук Петро «Чуприна»,
«Дзвін» 1926-1948р. Попав в
руки енгелістам, а потім утік.
Агент КГБ «Кордуб» отримав
наказ від КГБ зробити із нього
зрадника, що йому й вдалося.
І разом з однією дівчиною його
розстріляв.*

*Томей Петро Васильович
«Соломон», с. Рожнів 1922-1948.
Комендант кущової боївки, загинув в с. Хімчині.
Порчук Микола – «Діброва» 1900-1948р.
загинув в с. Хімчині.*

«Я ТРЬОХ СИНІВ КОХАВ...»
(з партизанської бувальщини)

А було це давно. Ще в тій далекі часи, коли по наших Карпатах ходили грізні месники – повстанці, які боролись проти чужоземного панування на нашій землі. Спадав вечір на карпатські плаї, десь у низу шумів гірський потік, про щось таємниче тихо шепотіли смереки.

Десь у глибині лісу крикнув пугач: – «Пугу-у- -», наганяючи тривогу на нічні Карпати.

Один за одним стрілецьким рядом, ішли бійці і старшини партизанським шляхом на виконання чергового завдання...

Ішли мовчки, звикнувши до нічних рейдів, вдивляючись у темряву ночі, вслухались у кожній шелест...

На окраїні одного села, через яке проходив відділ, стояла хатина і, здавалось, що життя давно покинуло її...

Пусткою війнуло від неї, – а колись тут вирувало і бурлило життя. Та марево важкої боротьби не минуло і цієї оселі. «Зупинка» – передавалась по стрілецькому ряду команда сотника «Сірого».

Треба перепочити, напиться води. Зайшли до хати. На комині ледь блищав каганець. Біля печі сидів старий дідусь з дерев'яною люлькою в зубах, де ледь жеврів вогонь.

Привітались, попросили напиться. Не поспішаючи, підвівся, приніс глек з молоком, поставив на столі.

«Пийте діти», – сказав і знову сів біля печі і заходився розпалювати люльку.

Відчувалось, що якийсь важкий тягар давив на його душу...

По хвилі заговорив: «... Я трьох синів кохав, кохав, і всім одна дорога ... Тепер у цій хатині я один залишився, на віки один, крім Бога ... »

І здавалось, що притух каганець на комині, згасла люлька...

Важким болем лягли на серці слова старого гуцула.

Продовжували свій шлях повстанці.

Злегка побрязкувала зброя, далеко позаду залишалася хатина, що стояла край села. Як журавлиний ключ, зникав у нічній темряві стрілецький ряд, несучи у душі смуток старого газди і біль рідного краю.

*Воротняк Архип с. Семена.
с. Малий Рожен 1924-1947 р.*

*Посвячення хреста в с. Малому Рожені,
де загинув Воротняк Архип, присілок Прип'ір. 1992 р.*

*Почесна варта біля хреста.
Малий Рожен (Павлюк Федір).*

**Учасники визвольних змагань 1944-1953р.
(с. Хімчин, с. Кривоброди).**

*Кишук Юрій с. Івана «Вітер»
1923-1949 рр. с. Кривоброди.*

*Слюсарчук Микола «Цвірінчик»
(справа)
1929-1949 р. с. Кривоброди.*

*Мотрук Іван.
(зліва) засуджений
на 25 років с. Хімчин.
1928 р.*

*Багняк Дем'ян
«Моряк». Ад'ютант
сотенного «Білого»
1925-1948р. Хімчин.
Загинув разом з
сотенним 1.05.1948р.
в Камаральному лісі між
Хімчином і Микитинцями.
(на світлині з подругами).*

*Багняк Параска В.
1928 р.н. – Хімчин
Політв'язень.*

*Багняк Ганна Василівна
1924 с. Хімчин. Боївка
«Червоного».*

*Луканюк Михайло Васильович
«Шпачок» 1927-1946 р.
с. Хімчин.*

*Луканюк Дмитро Васильович 1923-1944 рр. Хімчин.
Розстріляний ковпаківцями
в Кобаківському лісі
разом з Магаруком Максимом,
Марчуком Дмитром,
Василяцуком Андрієм*

*Скоропанюк Василь Іванович
«Сернюк» 1926-1945 р.н.
Хімчин. Боївка «Сокола»*

*Оленюк Марія Іванівна
«Мирна» 1927-1945 рр.
Зв'язкова, потрапила в руки
КДБ. При спробі втекти
загинула с. Хімчин.*

*В центрі «Тихий»
с. Іспас. Справа
Скропанюк Ярослава П.
1930-1951 рр.
«Квітка» з ліва
її сестра Євдокія.
«Квітка» загинула в
кривіці разом
з невідомим вояком
с. Хімчин
(справа «Кордуба»).*

*Бешлей Савіна «Черниця» зліва «Черниця»
мати «Ігоря» 1908-
1950р. справа її сестра –
Домінка с. Хімчин.*

*Бешлей Володимир
«Ігор», син «Черниці»,
1928-1951р. загинув
разом з «Сагайдачним»
в с. Рожнові.*

На границі сіл Вербовець і Хімчин в серпні 1951 року відбулася подія, про яку варто згадати і розповісти.

На Вербовецькій стороні під лісом стояла невеличка хатина, в якій ніхто не проживав. Там, в тій хатині, перебувала учасниця визвольних змагань Бешлей Савіна – «Черниця» (так її звали друзі по підпіллю). Родом Савіна Бешлей з с. Хімчина з національно-свідомої родини Оленюків. Брат Савіни, Микола «Чорний», загинув в Космачі, чоловік «Черниці» Микола Бешлей в 15 років добровольцем воював під Львовом у 1918 році з поляками. У 1946 році був засуджений радянською владою на 10 років і відправлений до сибірських таборів.

Їхній син Володимир (1928 року народження), псевдо «Ігор» перебував в лавах УПА. Загинув в 1951р. в с. Рожнові разом з кущовим провідником «Сагайдачним». Там тепер стоїть капличка як спогад про цих мужніх вояків.

Та повернемося до тієї хатини, де перебувала «Черниця». Звичайно не без «добрих людей», кадебисти дізналися, де вона знаходиться. Сонячного серпневого ранку, гул машини насторожив Савіну. Вона вийшла з хатини і побачила, як півколом рухались червонопогонники з собакою у напрямку до хатини.

Довго не думаючи, «Черниця» подалась до потічка, де могла сховатися. Можливо, це їй удалося, та собака наздогнала і вп'ялася їй в спину. Дальше рухатись було неможливо. А кадебисти з криками наближались до неї.

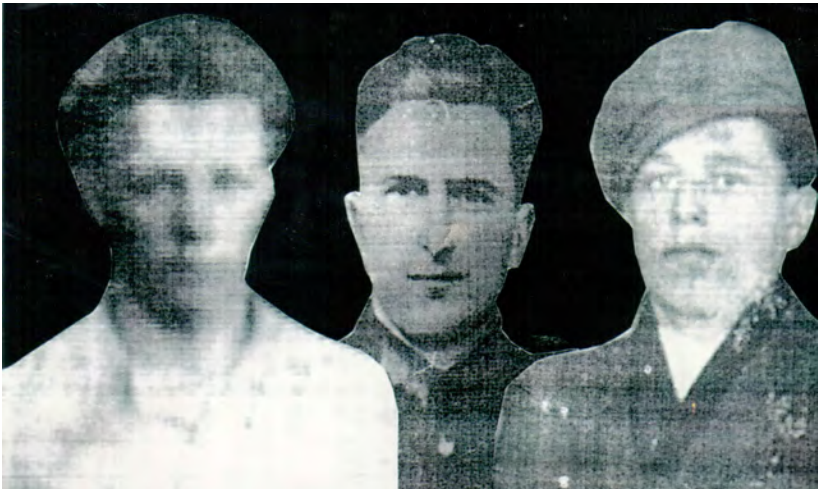
Раптом рвонула граната і клубок чорного диму піднявся над зеленими травами. Коли чекісти отямили і наблизились до того місця, де пролилась кров за цю землю, побачили знівечене тіло мужньої, незламної патріотки, а поряд лежав мертвий собака. Від розриву гранати руку і серце закинуло на яблуню, яка росла неподалік.

Чекісти поклали розірване тіло «Черниці» на палатку і подалися до машини. На другий день одна жіночка зняла ту руку і серце з яблуні і поховала на тому місці, де загинула «Черниця». Тепер там стоїть хрест з металевою огорожею де написано: «Тут 8 серпня 1951 року поклала на вівтар свободи своє життя «Черниця» – Бешлей Савіна Федорівна. 8 листопада 2008 року отець Ярослав Хімчинської церкви Св. Покрови відправив панахиду і освятив хрест.

На освяченні були присутні родина, знайомі і очевидці цієї події, про що вони і розповіли.

Члени Косівського братства ОУН УПА на посвяченні каплички, збудованої на місці загибелі «Сагайдачного» і «Ігоря» в с. Рожнові 7.05.2000 року.

Долішняк Василь «Голуб», с. Пістинь Гоянюк Михайло «Залізняк». Сотенний с. Спас (1920-30.09.1951) Головатий Микола «Тигер». с. Пістинь.

*Лаврук Василь с. Пістинь,
учасник визвольних змагань.*

*Тайшет, 19-а зона. Перший справа стоїть Цицак Петро
с. Рожнів. Перший зліва стоїть Підлетейчук Петро,
с. Хімчин, сидить у центрі Панчак, сотенний з Тернопілля.*

Тайшет, 19-а зона. Перший справа Симчич Мирослав «Кривоніс», в центрі Романчич Василь «Хміль» (Вижній Березів), Підлетейчук Петро «Спартак», Хімчин. 1956 р.

*Підлетейчук Петро
«Спартак» хорунжий
1952 р.*

Справа Матійчук Іван
«Червоний» кущовий
провідник. 1909-1952 рр.
(Хімчин), зліва Бейсюк
Іван, «Сокіл», комен-
дант Боївки с. Хімчин.

Бефони УПА (облігації)
Зимова допомога для УПА
на 1948-1949рр.

Визвольний фонд ОУН 1929-1949рр.

Моршин, санаторій «Говерла», – пам'ятник борцям за волю України.

Косівське Братство ОУН-УПА, біля могили курінного «Скуби» (Дмитро Гах). с. Трач. Косівського району.

Відзначення 65-тої річниці створення Української Повстанської Армії, м. Київ. 2007р.

*Уроцистості з нагоди 65-річчя створення УПА біля
пам'ятника борцям за волю України м. Косів.
14.10.2007р.*

*Ветерани УПА. Біля пам'ятника
борцям за волю України, м. Косів 22.10.2008р.*

*Відкриття пам'ятника
борцям за волю України,
м. Косів 22.10.2006 р.
Зліва голова Братства
Карпатського краю
Володимирський*

*Посв'ячення оновленого пам'ятника С. Бандери
в с. Середньому Березові Косівського району. 9.01.2009р.*

Яблунецький перевал. Біля каплички побудованої на місці переховання 14 вояків Закарпатської України, розстріляних поляками. Другий зліва голова Всеукраїнського братства Михайло Зеленчук. 22.06.2008

Хімчинський Осередок Братства на святкуванні річниці переможного бою в Рушорі під Космачем.

*Жителі с. Рожнові біля могили свого земляка
Радиша Степана «Сизого» в с. Спасі. 17 серпня 2003р.*

*Члени Хімчинського осередку Народного Руху України на
посвяченні могили в с. Рожнові 1992р.*

Косівське і Снятинське Братство на посвяченні хреста на місці загибелі вояків УПА, с. Новоселиця Снятинського р-ну

Середній Березів Косівського р-ну. Біля пам'ятника С. Бандері. Виступає Мирослав Симчич «Кривоніс».

МИ ПРО ВАС НЕ ЗАБУЛИ

Кущова боївка с. Сподне Косівського р-ну

1. Михлюк Михайло «Грім». Районний провідник ОУН 1907-24.04.1948р.
2. Атаманюк Іван «Цвіркун», стрілець кущового проводу, загинув 11.03.1947р.
3. Атаманюк Михайло «Сволок», стрілець УПА, загинув в с. Хімчині 1922- 5.09.1944р.
4. Пасічняк Микола «Арсен», референт рай. проводу пропаганди.
5. Мицкан Микола «Черемшина».
6. Ходан Михайло «Кум».
7. Атаманюк Юрій «Данилко», боївка «Грома», загинув 1945р.

8. Атаманюк Василь «Орлик», стрілець сот. «Скуби», загинув 10.11.1944р.

9. Угляр Дмитро «Грізний»

*«Арсен». Загинув
в с. Рожнові 1924-
18.01.1950 р.*

***Кущова боївка
с. Старий Косів***

1. Ласитчук Юрій «Відважний», кущовий провідник, комендант боївки 1915-01.09.1949р. с. Вербовець.

2. Рабинюк Микола «Тарас».

3. Микола Гуралюк «Співак».

4. Пасайлюк Василь «Цікавий».

*Зліва «Цікавий»,
референт служби
безпеки. 1923-1950р.,
справа «Місько»
розвідник.*

5. Острук Іван «Гонта».
6. Рабинюк Параска «Бистра».
7. Том'юк Петро «Підкова».
8. Рабинюк Микола «Веселий».
9. Коротчук Василь «Крук».

*Том'юк Петро
«Підкова»*

*«Крук» 1924 –
7.03.1952р.*

*Рудий Микола, учасник визвольних
змагань, с. Смодне.*

*Косівське Братство
на місці загибелі
«Відважного»,
с. Вербовець.*

10. Василь Марків «Дунай».
11. Микола Крицкалюк «Швидкий».
12. Микола Цьок «Колос».
13. Петро Цьок «Горох».
14. Дмитро Гордій «Поважний».

15. Дмитро Пророчук
«Окуратний».
16. Ліда Сальворовська.
17. Василь Мицканюк.

*Орися Лепкалюк – секретар
Жаб'євського районного проводу
ОУН 1923-16.12.1946рр.
Загинула в бою з енкаведистами.*

*Ірина Лепкалюк
«Хмара», «Леся»
(1924 – 3.08.1947рр.)
закінчила Коломийську
гімназію. Загинула
с. Нижньому Вербіжі,
Коломийського району.*

Кущова боївка с. Вербовець.

1. Гринюк Микола «Соломон»

«Соломон» (1927-7.03.1952 р.), справа – «Крук»

*Костюк Іван с. Михайла
«Байда» 1925 – 1946рр.
загинув с. Вербовець.*

*Зліва – Пасайлюк
Іван «Беркут».*

2. Пасайлюк Іван «Беркут».
3. Михайло Ковалюк «Бас».
4. Петро Костюк «Білий».
5. Іван Костюк «Байда».
6. Василь Сусак с. Івана.
7. Микола Гришук с. Якова.
8. Василь Свирид с. Петра.
9. Петро Том'юк с. Василя.
10. Іван Свирид «Соловейко».

11. Іван Сусак «Грім».
12. Василина Сусак «Весела».
13. Параска Андрусак.
14. Петро Андрусак с. Михайло.
15. Василина Яремін д. Юрка.

Останній бій у Шешорах

Більше півстоліття тому 23 січня 1953 року в с. Шешорах біля річки Пістинька пролилася кров. Упала остання барикада визвольних змагань, і на вівтар України поклали своє життя кращі сини нашого народу: Ткачук Михайло «Лебідь», його дружина Емілія, їхній побратим Мельничук Андрій «Цвіркун». На тому місці тепер стоїть хрест, який нагадує про ті далекі, буремні роки важкої боротьби нашого народу.

*Емілія Ткачук – дружина
«Лебеда» 1918-1953рр.
с. Шешори Косівського р-ну.*

*Ткачук Михайло «Лебідь»
1911-1953 рр. 23.01.
с. Шешори.*

*с. Шешори 2007р.
Відкриття пам'ятника борцям за волю України
«Ілаку» та його дружині.*

*Відзначення дня героїв. 19.05.2002р.
м. Івано-Франківськ.*

***Провідники ОУН
Командири УПА, які мали пряме відношення
до нашого краю***

1. Окружний провідник Буковини Савчак Василь «Сталь».
2. Окружний провідник Коломийської округи Легкий Григорій «Борис».
3. Курінний «Лісовий».
4. Курінний Дмитро Гах – «Скуба».
5. Курінний Юліян Матвієв (майор «Недобитий»), розстріляний в Києві 1953 р.
6. Командир відтінку Петро Мельник «Хмара»
7. Командир відтінку «Говерла» «Козак».
8. Сотенний Негрич Дмитро «Мороз».

9. Сотенний Долішняк Юрій «Білий».
  10. Сотенний Білінчук Дмитро «Хмара», розстріляний у Києві 1953р.
  11. Сотенний Харук Дмитро «Вихор», розстріляний в Києві 1953р.
  12. Сотник «Сірий» Кулик Іван (Донеччина).
  13. Сотенний «Гамалія».
  14. Сотенний «Циган».
  15. Чотовий Балагурак Дмитро (хорунжий «Скоба»).
  16. Сотенний Симчич Мирослав «Кривоніс».
  17. Комендант боївки «Відважний» с. Вербовець.
  18. Комендант боївки «Сокіл» с. Хімчин.
  19. Кущовий провідник «Сагайдачний» с. Рожнів.
  20. Кущовий провідник «Червоний» с. Хімчин.
  21. Кущовий провідник «Лебідь» с. Шешори.
  22. Районний провідник «Славко» с. Нижній Березів.
  23. Сотенний «Святослав» – с. Соколівка. (1917 – 11.10.1945р.)
  24. Паєвська Олександра “Орися”. «М – 35». Окружна зв’язкова, розстріляна в Києві 1953р.
  25. Шведюк Іван “Сірко”.
  26. «Гайворон» – Гураль Іван 1923-1950рр.
- І сотні не названих бійців і старшин, які полягли на полі слави!*

Ми складаємо щирю молитву і схиляємо голови перед світлою пам’яттю тисячів кращих синів і дочок, що склали свої голови за свободу рідного краю!

СПОВІДЬ

На ім'я голови сільської ради села «Н» Заліщицького району із Східної України прийшов лист такого змісту:

«Я колишній солдат спец групи НКВД, яка під маркою бандерівців у 1944-1945рр. проводила масові убивства невинних людей на Тернопільщині. Наша група позбавила життя не один десяток людей, яких ми вбили ніби через симпатію до совітської влади. І ось нині, на схилі літ, стоячи над могилою, хочу висповідатися, розповісти правду, хто насправді проводив оті криваві акції.

Мені привиджуються ті нещасні, які просили в нас пощади, але пощади їм не було...

Часто у снах чую крик чотирирічного хлопчика: «Не бий мого татка!!!» Він вирвався із рук нашого старшини, при тім укусив його за палець... Тоді старшина захопив хлопчика за ніжки і з усього маху вдарив ним об стінку головою... мозок із розбитої голови дитини бризнув по хаті, на нас, на наші руки, на обличчя... Я тим часом розстріляв двох сестер 10 і 12 років... Вони заціпеніли від жаху і навіть не розуміли, що відбувається... Батько і мати на колінах благали нас, щоб ми пощадили хоча б дітей і теж не розуміли, за що їм така кара. Просили: «Хлопці, схаменіться, ми нічого не винні...» (Вони думали, що ми бандерівці). А ми звинуватили їх в тому, що їх старші сини пішли на фронт. Хоч ми добре знали, що людей призовного віку забирали силою, не питаючи, хоче хтось іти на війну, чи ні.

Таких випадків було багато, але мені запам'яталися особливо очі... голос того хлопчика: «Не бий мого татка»! Зойки нещасних сестричок та їх батьків останнім часом переслідують мене вдень і вночі. Ми насилували дівчат, учительок, а потім убивали, і все це списували на бандерівців.

Розкажіть, пане Голово, усім у селі про мого листа ... Хай знають люди, хто насправді знищив їх сусідів... Не бандерівці, ні... !!!

Це ми, чекісти, так криваво провокували наших людей. А винна тому сатанинська кривава влада».

*Народний часопис.
«Прикарпаття» 30 квітня
2005 рік. Левко Паращук.*

Бій у с. Кривоброди. Зима 1945 р.

Сотні із куреня «Скуби», «Білого» і «Цигана» після важкого рейду по низових районах (Городенка, Снятин) стали на перепочинок в с. Кривобродах Косівського району, розквартирувавшись по хатах. Це стало відомо окупантам.

Із Коломиї рушила колона машин, набита солдатами. Вони підійшли впритул до цього села, широким фронтом почали наступ. Цей зимовий ранок наповнився криками, чергами кулеметів, вибухами мінометних мін.

Почали горіти хати. Закружляли літаки. А з Коломиї під'їжали нові машини з солдатами. Бій тривав цілий

день. Було визвано на допомогу Косівський гарнізон, який мав ударити у спину куреневі «Скуби» зі сторони с. Хімчина Але командування куреня передбачило цей задум енкаведистів. В районі гори Шпаєва, (с. Хімчин) вони були зустріті боївками «Відважного» і «Сокола», які змусили їх повернутись назад, прихопивши з собою поранених і побитих. І таким чином сотні куреня «Скуби» під вечір спокійно відійшли в сторону Пістиня. В цьому бою було спалено більше десятка хат. Повстанці утратили в цьому бою 12 вояків. Утрати окупантів були кілька десятків солдат. Вони звозили тіла побитих і кидали в палаючі хати, щоб люди не знали, скільки їх було вбито.

І скільки ще невідомих таких боїв в історії нашої боротьби?

*Лозорак Іван, син Якіма.
(«Береза») 1923-1947 рр.
с. Хімчин.*

*Лозорак Володимир
син Якима («Муха»)
1925-1950 рр. с. Хімчин*

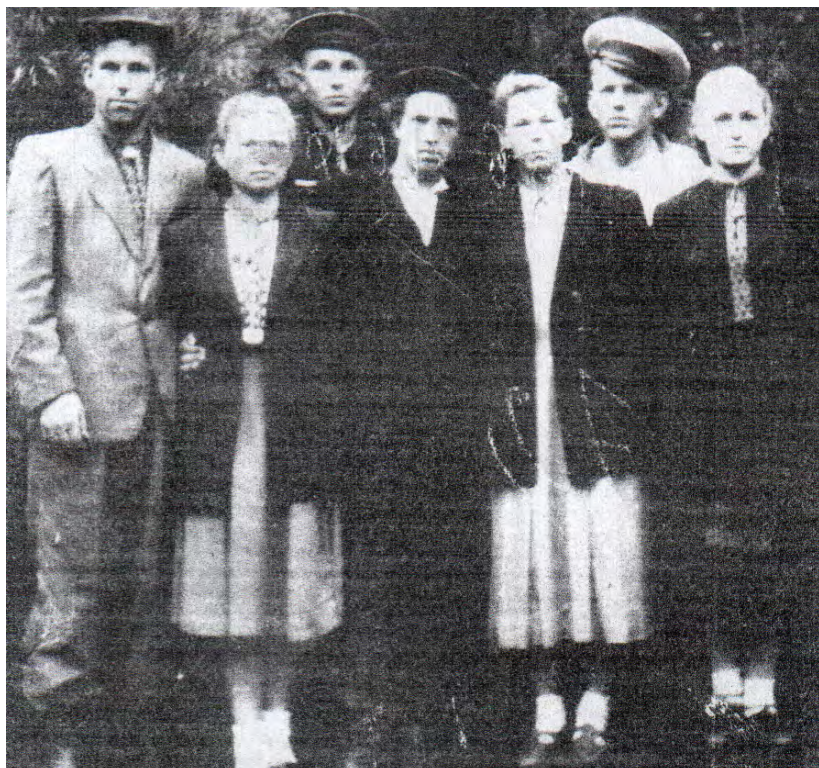
*Марчук Семен
син Остафія «Прут»,
стрілець сотні «Білого»
(зліва) 1906-1990 рр.
с. Хімчин.*

*Марчук – Княждворац
Ганна д. Юрія «Мадярка»,
боївка «Сокола» 1930р.
с. Хімчин (справа)
Марчук Іван с. Юрія
«Мадяр» 1929-1946рр.*

*Сусак-Борисяк Параска,
д. Івана учасниця визвольних
змагань. Сибір. 1954 р.
с. Вербовець*

*Перший ряд зліва: Пасайлюк Василина,
Андрусяк Параска, Рабинюк Параска «Бистра».
Другий ряд: Андрусяк Михайло, Рабинюк Петро.*

Боївка «Сокола»

Остафійчук Дмитро с. Якова 1922-1946рр. «Джміль»
с. Хімчин.

Остафійчук Петро с. Якова 1930-1952р. «Кидрина»
с. Хімчин.

Матійчук Іван «Чидін» 1928 – 1946рр. с. Хімчин.

*Гостюк Іван «Кармелюк» 1920-1976рр.
с. Хімчин з дружиною.*

*Гостюк Іван
«Кармелюк»
перший справа
з родиною.*

*Атаманюк Семен «Гонта»
1923-1950 рр. (с. Хімчин),
охоронець Надрайонного
проводу Коломийщини. За-
гинув разом з Надрайонним
провідником «Орликом»
в с. Трійці Снятинського р-ну.*

*Балагурак Дмитро
с. Василя 1924-1953 р.
"Скоба». м. Косів.*

Хорунжий УПА. Через зраду був арештований в червні 1952 року біля озера Лебедин (с. Шешори). Розстріляний 18.04.1953 року в м. Києві.

Автор цих рядків мав останню зустріч з хорунжим "Скобою" у кабінеті слідчого в м. Києві по вулиці Короленка. 1952 рік.

*Балагурак Микола
с. Василя, "Мороз".
1921-1945рр. м. Косів.
Загинув у бою
з енкаведистами
14 жовтня 1945 року.*

*Справа сидить майор «Недобитий», зліва Палинюк Василь
«Ненаситець», стоять справа: перший Лукинюк Микола –
«Бомба», третій – Довганюк Дмитро «Сокіл» (Тюдів).*

ОСТАННЯ ЗУСТРІЧ

Червень 1952 року в с. Бабині відбулася зустріч Провідника Буковини, майора "Недобитого" (Матвіїв Юліян) і хорунжого "Спартак", де були присутні кущовий провідник Лукинюк Микола "Бомба", член районної служби безпеки Палинюк Василь "Ненаситець", стрілець "Крига", кущовий провідник "Мирон".

Через кілька днів "Недобитий", "Спартак" і "Ненаситець" були підступно здані агентом "Кіровим" ендебистам, а "Мирон", "Крига", "Бомба" були розстріляні спецбоївкою на горі Корнітура біля озера Лебедин на околиці с. Шешори.

У Києві у кабінеті слідчого ми зустрілись востаннє з майором "Недобитим". Як завжди спокійний, незламний, курінний командир куреня "Перемога" сказав мені: "Знаю: розстріляють, шкода тебе молодого". Ці слова назавжди залишились в моїй пам'яті як спогад минулих днів, буремних днів нашої юності, років нашої боротьби.

Про автора

Петро Підлестейчук с. Андрія народився 1930 року с. Хімчин Косівського району. Студент історичного факультету.

Учасник визвольних змагань, хорунжий УПА «Спартак».

Політ'язень смертних камер, сибірських Гулагів (Норильськ, Тайшет). Курінний Української Галицької Січі.

Голова Косівського районного Братства вояків ОУН-УПА. Бере активну участь у громадському житті району.

*Автор спогадів з визвольної боротьби
“За успіх Світанку”.*

ЗМІСТ

Пролог.....	3
«Зена».....	5
Зустріч з катом.....	8
Я трьох синів кохав.....	14
Учасники визвольних змагань 1944-1953р.....	17
«Черниця».....	23
Ми про Вас не забули.....	36
Останній бій у Шешорах.....	42
Провідники ОУН, командири УПА, які мали пряме відношення до Нашого краю.....	44
Сповідь.....	46
Бій у Кривобродах.....	47
Про автора.....	56

ПОДЯКА:

*за сприяння у виданні книжки
“за спалену хату, за зрубаний сад” ...*

Косівській Районній Державній Адміністрації.

Депутатам районної ради.

Депутату обласної ради Підлетейчуку І.В.

Голові Косівської кредитної Спілки – п. Оксані Довгун.

Підлетьчук Петро Андрійович

**“за спалену хату, –
за зрубаний сад...”**

(спогади з історії визвольних змагань)

«Писаний Камінь»

Косів

2009

Видруковано в МП “Писаний Камінь”

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 5083

Косівський р-н., м. Косів

тел.-факс: 2-24-91

Комп'ютерна верстка

Стефурак Віталій

Здано до складання 9.03.09. Підписано до друку 19.04.09.
Формат 60x84\16. Папір офсетний. Друк офсетний. Тираж 500 прим.
Замовне 278